

دانشگاه فرهنگیان

معاونت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

مرکز بخش شایستگی‌های حرفه‌ای

طرح تفصیلی

ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمي (اصلاح)

مدیریت امور پردیس‌های استان کرمانشاه
اداره نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت

۱- مقدمه

بر اساس بند ۱ ماده ۲ اساسنامه دانشگاه، "تأمین و تربیت معلمان، مدیران، مربیان، کارکنان و پژوهشگرانی مومن و متعهد، معتقد به مبانی دینی و ارزش‌های اسلامی و انقلابی، دارای فضایل اخلاقی و ارزش‌های والای انسانی، کارآمد و توانمند در طراز جمهوری اسلامی ایران" بر عهده دانشگاه فرهنگیان است و دانشگاه مکلف است در مدیریت تمام عیار و همه جانبه کیفیت از خود اهتمام ویژه ورزد. موفقیت نظام آموزشی نیز آشکارا مرهون عوامل متعددی است که از این میان بدون تردید سهم معلمان از بقیه بسیار برجسته‌تر است. حصول اطمینان از کسب انواع شایستگی‌ها در دانشجو معلمان بدون پیش‌بینی سازوکاری برای ارزشیابی برون دادهای تربیت معلم امکان‌پذیر نیست. این موضوع در راستای تحقق تضمین کیفیت که از مطالبات جدی نظام جمهوری اسلامی از دانشگاه فرهنگیان است، اهمیت بیشتری دارد.

۲- اهداف

مهم‌ترین اهداف طرح ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای دانشجو معلمان (اصلاح) عبارت است از:

- ۱-۲- اطمینان از احراز صلاحیت‌های حرفه‌ای دانش‌آموختگان دانشگاه
- ۲-۲- فراهم نمودن شواهدی جهت بررسی اثربخشی برنامه درسی
- ۳-۲- ارتقای سطح عملکرد دانش‌آموختگان و نیز ارتقای استاندارد برنامه درسی
- ۴-۲- تقویت انگیزه دانشجویان جهت ارتقای کیفیت تحصیلی

۳- مستندات قانونی

- بند ۸ ماده ۱۹ قانون برنامه پنجساله توسعه جمهوری اسلامی ایران
- ماده ۸ قانون متعهدین خدمت
- بند ۱ ماده ۲ اساسنامه دانشگاه فرهنگیان
- بند ۳ ماده ۳ اساسنامه دانشگاه فرهنگیان
- راهکار ۳-۱۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- راهکار ۴-۱۱ سند تحول بنیادین آموزش و پرورش
- بند ۸ راهبردهای ملی کلان ۶ سند نقشه جامع علمی کشور ■ مصوبه شماره ۱۲۰/۵۴۴۰۰ شورای عالی آموزش و پرورش مبنی بر شرایط و ضوابط پذیرش دانشجو در دانشگاه‌های فرهنگیان و شهید رجایی

۴- تجربیات ملی و بین‌المللی

در سراسر جهان روش‌های متفاوتی برای ارائه گواهی صلاحیت حرفه‌ای تدریس خصوصاً به دانشجو معلمان که دوره‌های آماده‌سازی معلمي را گذرانیده‌اند، وجود دارد. این روش‌ها را می‌توان از صدور خودکار گواهی تدریس پس از فراغت از تحصیل تا برگزاری آزمون‌های کتبی و عملکردی متعدد طی دوره تحصیل و پایان تحصیل دسته‌بندی نمود. چگونگی ورود به حرفه معلمي طی گزارشی که توسط مرکز بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در قالب مطالعه بهسازی و تربیت معلم ریاضی در سال ۲۰۱۳ ارائه شده است (جدول ۱)

جدول ۱- چگونگی ورود به حرفه معلمي (گزارش بین‌المللی ۲۰۱۳)

نوع برنامه	کشور
فارغ التحصیلی به طور خودکار به گواهینامه رسمی ورود به حرفه تدریس منجر می‌شود	بوتسوانا، شیلی، گرجستان، مالزی، نروژ، لهستان، روسیه، سنگاپور، اسپانیا (مدارس خصوصی)، سوئیس، تایلند
ورود به حرفه وابسته به گذراندن آزمون‌های بعدی برگزار شده توسط نهادهای بیرونی است	ایالت انتاریو کانادا، عمان، فیلیپین، اسپانیا (مدارس عمومی)
ورود به حرفه وابسته به گذراندن آزمون‌های بعدی دانش حرفه‌ای و سنجش عملکرد تدریس است	چین تایپه، آلمان، آمریکا

بر اساس گزارش‌های بین‌المللی، در بسیاری از کشورها، ورود به حرفه معلمي در پایان دوره تحصیلی کارشناسی، مشروط به گذراندن ارزیابی جامع دانش حرفه‌ای و عملکرد تدریس است که گاهی در دوره‌های کارورزی و گاهی با آزمون‌هایی توسط نهادهای بیرونی، انجام می‌شود. این برنامه‌ها عبارتند از:

۴-۱- آزمون پرکسیس^۱: این طرح که توسط مرکز خدمات سنجش آموزش در ایالات متحده انجام می‌شود شامل سه آزمون است: *آزمون پرکسیس ۱* شامل سنجش دانش و مهارت‌های پایه‌ای تدریس، *آزمون پرکسیس ۲* که شامل سنجش موضوعی و سنجش عملکردی پرکسیس برای معلمان^۲ که مبتنی بر استانداردهای پایه‌ای تدریس است و با استانداردهای کنسرسیوم پشتیبانی و حمایت از ارزشیابی بین‌ایالتی معلمان^۳ پشتیبانی شده است و این آزمون شامل بررسی چهار تکلیف مشخص است که طی آخرین دوره کارورزی تهیه می‌شود.

۴-۲- سنجش عملکردی معلمان کالیفرنیا^۴: این سنجش پنج موضوع برنامه‌ریزی، آموزش، ارزیابی، بازخوردها و زبان علمی را به کمک طرح‌های متقاضیان، دست‌سازهای معلمان، نمونه کار دانش‌آموزان، کلیپ‌های ویدئویی تدریس و بازخوردها و نظرات شخصی متقاضی ارزیابی می‌کند.

۴-۳- آزمون عملکرد آموزشی معلمان^۵: که بامشارکت گسترده آموزش گرانی از سراسر آمریکا، توسط مرکز سنجش، یادگیری و عدالت دانشگاه استنفورد و بر اساس فراتحلیل گسترده شکل گرفته است. این آزمون شامل گردآوری تکالیف عملکردی مرتبط با تدریس و متمرکز بر طراحی، آموزش، سنجش و بیان علمی و تحلیل تدریس است و نیز یک قطعه مستند شده سه تا پنج روزه یادگیری به عنوان بخشی از طراحی، آموزش و سنجش را در بر می‌گیرد.

۴-۴- سنجش تراکمی آموزشگران مقیم اهایو^۶: که مخصوص دانشجو معلمان مقیم در دوره چهارساله معلمي ایالت اهایو است. دانشجویان مقیم دوره‌های معلمي موظف هستند با آمادگی‌های حاصل شده طی سال سوم تحصیل خود، چهار مشاهده

4- Performance Assessment for California Teachers (PACT)
5- educational Teacher Performance Assessment (edTPA)
6- Ohio Resident Educator Summative Assessment (RESA)

1- Praxis
2- Praxis Performance Assessment for Teachers (PPAT)
3- Interstate Teacher Assessment and Support Consortium

کلاس درس خود را مستند کنند. چنانچه تمام ملزومات برآورده شوند، فرد گواهی صلاحیت تدریس را به مدت پنج سال دریافت می‌کند

۴-۵- تجربیات ملی: در ایران تاکنون بجز طرح رتبه‌بندی معلمان و آزمون‌های استخدامی آموزش و پرورش، ارزیابی مبسوطی برای ارائه گواهی صلاحیت حرفه‌ای تدریس انجام نشده است. به علاوه در سیستم آموزش و پرورش ایران شکل خاصی از ارزیابی عملکرد تدریس موجود است و آن شامل انتخاب معلمان اعزامی به مدارس خارج از کشور می‌باشد. در این فرایند، متقاضی در آزمون کتبی و چندگزینه‌ای (ارزیابی دانش عمومی و تخصصی) شرکت می‌کند و پس از این مرحله، مصاحبه شفاهی زبان انگلیسی و قرائت قرآن و مسایل شرعی، در حضور حداقل دو داور عمومی و گزینشی و دو داور مربوط به روش تدریس و موضوع تخصصی انجام می‌شود که پس از سئوالات عمومی، روانی و تخصصی از شرکت‌کننده می‌خواهند یک تدریس کوتاه انجام دهد.

۶- مؤلفه‌های سنجش

مسئولیت تعیین محتوا و نحوه سنجش هر یک از مؤلفه‌ها و ارائه آن در قالب طرح، بر عهده مرکز سنجش دانشگاه می‌باشد. مسئولیت اجرایی در زمینه اجرای آزمون کتبی، تشکیل گروه ارزیابی آزمون عملکردی و پوشه کار بر عهده مدیریت امور استانی است. جزئیات این فرایند از طریق شیوه‌نامه اجرایی ابلاغ می‌گردد. مرکز سنجش دانشگاه می‌تواند به تناسب توسعه زیرساخت‌های نرم‌افزاری، نسبت به اجرای الکترونیکی مؤلفه‌های سنجش اقدام نماید. طرح کلی ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای به همراه مؤلفه‌ها، سهم هر یک از مؤلفه‌ها و حداقل امتیازهای لازم در جدول ۲ نمایش داده شده است.

مؤلفه	سهم (درصد)	حداکثر امتیاز	حداقل امتیاز
معدل ^۸	۲۰	۲۰۰	–
آزمون کتبی	۲۰	۲۰۰	۱۳۰
آزمون عملکردی	۲۵	۲۵۰	۱۵۰
پوشه کار	۳۵	۳۵۰	۲۴۵
جمع کل	۱۰۰	۱۰۰۰	–

همانطور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، مؤلفه‌های مورد سنجش در طرح اصلاح، به همراه سهم هر یک از مؤلفه‌ها و حداکثر و حداقل امتیازها نشان داده شده است. در ستون حداقل امتیاز، دانشجو بایستی نمره مندرج در جدول را کسب کند. در غیر این صورت در ارزشیابی، گواهی لازم را کسب نخواهد کرد. دانشجو در مؤلفه‌هایی که نمره‌ای کمتر از ستون حداقل امتیازها کسب نماید، در نوبت بعدی در همان مؤلفه‌ها، سنجش می‌شود. **مجموع امتیازاتی که فرد کسب می‌کند، از ۶۵۰ نباید کمتر باشد (شرط قبولی قطعی، کسب نمره ۶۵۰ در مجموع و حداقل امتیازها در هر مؤلفه است).**

۷- مؤلفه‌های مورد سنجش

۷-۱- آزمون عملکردی: در آزمون عملکردی، چگونگی اقدام مؤثر دانشجو در برابر موقعیت‌های تدریس واقعی تدریس مورد سنجش قرار می‌گیرد. لذا به منظور آگاهی از صلاحیت‌های دانشجویان لازم است نحوه عمل آنان در جریان تدریس، مورد مشاهده و قضاوت قرار گیرد. آزمون عملکردی، شامل سه عنوان است:

۷-۱-۱- شناسایی مسائل تربیتی و ارائه طرح مناسب که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- شناسایی مسائل تربیتی و ارائه طرح پیشنهادی برای حل آن با توجه به رویکردهای جامعه شناختی
- توانایی اتخاذ تصمیمات تربیتی بر اساس اصول و مبانی تربیت اسلامی

مواد آزمون عملکردی «شناسایی مسائل تربیتی و ارائه طرح مناسب» شامل چهار درس:

- جامعه شناسی تربیتی (*PK*)
- نظریه‌های یادگیری و آموزش (*PK*)
- اصول و روشهای تدریس(*PK*)
- فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران (*PK*)

۷-۱-۲- روش‌های ارزشیابی و آزمون‌سازی متناسب با هر رشته که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- آشنایی با انواع آزمون‌ها و مقایسه آن‌ها
- توانایی ساخت و تحلیل آزمون متناسب با رشته تخصصی

مواد آزمون عملکردی «روش‌های ارزشیابی و آزمون‌سازی» شامل دو درس زیر است:

- ارزشیابی از یادگیری (*PK*)
- آزمون‌های تحصیلی و آزمون‌سازی (*PCK*)

۷-۱-۳- طراحی فعالیت یادگیری متناسب با هر رشته که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- ارائه گزارش مبتنی بر مطالعه موقعیت‌ها و تجربیات شخصی
- طراحی فعالیت یادگیری ناظر بر شناسایی نیاز/مسئله

مواد آزمون عملکردی «طراحی فعالیت یادگیری» شامل دو درس زیر است:

- کارورزی ۱ (*PCK*)
- کارورزی ۲ (*PCK*)

۷-۲- آزمون کتبی: ارزشیابی دقیق سه نوع شایستگی معطوف به دانش مستلزم استفاده از آزمون‌های دیگر به جز آزمون عملکردی است. این بخش از طریق طراحی سئوالات استاندارد و آزمون هماهنگ اجرا می‌گردد. زمان آزمون کتبی نیمسال دوم آخرین سال تحصیلی است. عناوین آزمون کتبی عبارتند از:

۷-۲-۱- اصول، نظریه‌ها و روش‌های یاددهی-یادگیری که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

#شناسایی اصول و روش‌های تدریس و آموزش به منظور تحقق تدریس اثربخش

#آشنایی با نظریه‌های یادگیری و آموزش و تحلیل میزان تأثیرپذیری تصمیمات از آن‌ها

مواد آزمون کتبی «اصول، نظریه‌ها و روش‌های یاددهی-یادگیری» شامل سه درس :

- روانشناسی تربیتی (*PK*)
- نظریه‌های یادگیری و آموزش (*PK*)
- اصول و روش‌های تدریس(*PK*)

۷-۳- پوشه کار: آثار، تولیدات و مستندات از طریق تشکیل پوشه کار قابل بررسی است. در این بخش، تولیدات دانشجویان در بازه گسترده‌تری از زمان نسبت به سایر روش‌های سنجش، گردآوری می‌شود. علاوه بر این، آثار مرتبط با فعالیت‌های فرهنگی، هنری و مذهبی نیز در این بخش قرار می‌گیرند. **محتوای پوشه کار از چهار بخش تشکیل می‌شود:**

۷-۳-۱- ارائه طرح اقدام پژوهی/درس پژوهی^۹ که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- شناخت مبانی و فرایند اقدام پژوهی و فرایند درس پژوهی
- مهارت در انجام اقدام پژوهی و درس پژوهی متناسب با رشته تخصصی

۷-۳-۲- تولید، تحلیل یا نقد نوشته علمی یا خلاق که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- توانایی تولید یک متن خلاق یا علمی

- تحلیل یا نقد یک گزارش خلاق یا علمی

۷-۳-۳- درک، ارزش‌گذاری و بازنمایی زیبایی شناختی در قالب اثر فرهنگی-هنری که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- تولید یک اثر هنری و درک پیچیدگی‌ها و ظرافت‌های آثار

- واکنش مثبت به آثار تاریخی و علاقه مندی به شرکت در موضوعات هنری

۷-۳-۴- تحلیل و رفتار مناسب در مقابل پدیده‌های سیاسی-اجتماعی و مذهبی

۷-۳-۵- توصیف و تبیین موقعیت‌های تربیتی که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- توصیف، تبیین و نقد موقعیت‌های مختلف تربیتی از منظر اصول، مولفه‌ها و راهبردها

- استفاده از تکنیک‌های مشاهده و مصاحبه برای ارائه گزارش پدیده‌های مختلف

۷-۳-۶- طراحی برنامه درسی متناسب با هر رشته که مؤلفه‌های آن عبارتند از:

- طراحی برنامه درسی اجرایی برای یکی از دروس یا یکی از کتاب‌های تخصصی
- طراحی واحد یادگیری و نقد و ارزیابی آن

۷-۴- کیفیت تحصیلی در دوره آموزشی (معدل): به لحاظ توجه به فرایند آموزش در طول دوره و همچنین بها دادن به آموزش‌ها و سنجش‌های رسمی در جریان نیم‌سال‌های آموزشی، این مؤلفه در نظر گرفته شد. بر این اساس، معدل کل تحصیلی دانشجویان بر مبنای گزارش سامانه الکترونیکی آموزش در کسب گواهینامه صلاحیت‌های معلمی در نظر گرفته می‌شود.

^[1] ۸- در بخش معدل، به ازای هر یک نمره بالای ۱۵، ۴۰ امتیاز برای فرد محاسبه می‌شود

^[2] ۹- نشانگرهای هر مؤلفه در هر سال توسط شورای دانشگاه تعیین و ابلاغ می‌شود